

Sygn. akt IV U 187/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: stażysta Sylwia Wardzała

po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2015 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołań S. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 12 grudnia 2014 roku nr (...) oraz

z dnia 15 czerwca 2015 roku nr (...)

w sprawie S. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ustalenie ustawodawstwa

I. umarza postępowanie w części uwzględnionej decyzją z dnia 15 czerwca 2015 roku;

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

Sygn. akt IV U 187/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 30 grudnia 2015 r.

Decyzją z dnia 12 grudnia 2014 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia

13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.) oraz art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE)

nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. z 2004 r. UE L Nr 166, poz. 1 ze zm.), stwierdził, że od 6 marca 2014 r. do 5 marca 2015 r. do S. S. ma zastosowanie polskie ustawodawstwo

w zakresie ubezpieczeń społecznych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że zgodnie z informacją uzyskaną od słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która przeprowadziła kontrolę w firmie (...), praca wykonywana przez wnioskodawcę na terenie Słowacji u tego pracodawcy w wymiarze 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem

w kwocie 30 Euro miesięcznie ma charakter marginalny, czyli jest stała, ale ma niewielkie znaczenie pod względem czasu oraz zysku ekonomicznego.

Decyzją z dnia 15 czerwca 2015 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia

13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442

ze zm.) oraz art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE)

nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. z 2004 r. UE L Nr 166, poz. 1 ze zm.), zmienił decyzję z dnia 12 grudnia 2014 r., nr (...), w ten sposób, że stwierdził, iż do S. S. ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od

6 marca 2014 r. do 31 lipca 2014 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że w dniu

1 sierpnia 2014 r. wnioskodawca zawiesił wykonywanie działalności gospodarczej na terenie kraju, a ponadto z dniem 31 lipca 2014 r. rozwiązał umowę o pracę ze słowackim pracodawcą. Okoliczności te zostały potwierdzone świadectwem pracy z firmy (...) i wydrukiem z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

Decyzje powyższe zostały zaskarżone odwołaniami przez S. S., który domagał się ich zmiany i przyjęcia, że w spornym okresie ma do niego zastosowanie słowackie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych. Zarzucając naruszenie

art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego w związku z art. 16 ust. 2 i 4 rozporządzenia wykonawczego oraz art. 16 ust.

3 i art. 14 ust. 5 lit. b tego rozporządzenia odwołujący podał, że błędnie organ rentowy przyjął, iż jego praca na terenie Słowacji miała charakter marginalny, nie uruchomił procedury współpracy ze słowacką instytucją zabezpieczenia społecznego, wymaganej przepisami art. 14 ust. 5 lit. b w związku z art. 16 rozporządzenia wykonawczego, w

sposób nieuprawniony dokonał zmiany ustalonego pierwotnie ustawodawstwa ze słowackiego na polskie oraz nie przeprowadził żadnych dowodów celem ustalenia, czy jego praca na terenie Słowacji miała charakter marginalny. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że po zawarciu umowy o pracę ze słowackim pracodawcą, wbrew twierdzeniom organu rentowego, faktycznie świadczył pracę w tym kraju. Podał, że ZUS nie miał podstaw do zmiany ustalonego mu wcześniej ustawodawstwa słowackiego, ponieważ stało się ono ostateczne. Zdaniem odwołującego, brak było podstaw do potraktowania pisma słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, które wpłynęło do organu rentowego w dniu

26 września 2014 r., za sprzeciw wobec takiego ustalenia, ponieważ zawierało ono tylko informację o tym, że jego praca na terenie Słowacji ma charakter marginalny. Odwołujący wskazał, że ZUS nie przeprowadził dowodów celem ustalenia, czy jego praca na Słowacji nosiła znamiona marginalności. Mając to na uwadze, wniósł o zwrot akt organowi rentowemu celem uzupełnienia materiału sprawy na podstawie art. 467 § 4 k.p.c. Podkreślił przy tym, że nie został wyłączony z ubezpieczeń społecznych na terenie Republiki Słowackiej. Odwołujący zarzucił też organowi rentowemu naruszenie art. 107 § 2 k.p.a. W piśmie procesowym z dnia 15 kwietnia 2015 r. (data wpływu) odwołujący podniósł, że jego praca wykonywana w firmie (...) nie miała charakteru marginalnego. Podał, że w dniu

1 sierpnia 2014 r. zawiesił prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, a na terenie Słowacji był zatrudniony do 31 lipca 2014 r. Do pisma tego odwołujący dołączył zaświadczenie Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego z dnia 13 kwietnia 2015 r., kserokopię świadectwa pracy z dnia 31 lipca 2014 r. i wydruk z CEIDG (k. 11-17).

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie.

W uzasadnieniach podał, że praca odwołującego na terenie Słowacji miała charakter marginalny. Wskazał, że osiągnięcie wynagrodzenia w kwocie 30 Euro brutto miesięcznie, co daje netto około 25 Euro, tj. około 100,00 zł, jest wynagrodzeniem bardzo niskim

i prawdopodobnie nie wystarczało wnioskodawcy na sfinansowanie kosztów dojazdu trzykrotnie w ciągu miesiąca do miejsca wykonywania pracy i w odniesieniu do prowadzonej przez niego działalności na własny rachunek w Polsce miało marginalne znaczenie. Podkreślił, że podniesione w odwołaniu zarzuty nie są uzasadnione, ponieważ w piśmie z dnia 12 września 2014 r. instytucja słowacka zakwestionowała dokonane przez ZUS ustalenie dla wnioskodawcy tymczasowego ustawodawstwa podając, że w spornym okresie powinien on podlegać ustawodawstwu polskiemu z uwagi na marginalny charakter jego pracy na Słowacji. Organ rentowy wskazał, że ustalenie w zaskarżonej decyzji dla odwołującego ustawodawstwa polskiego nastąpiło na skutek wymiany informacji oraz uzgodnień polskiej i

słowackiej instytucji właściwej, a przyjęcie tymczasowego ustawodawstwa słowackiego w piśmie z dnia 11 czerwca 2014 r. nie miało charakteru ostatecznego, ponieważ wdrożony został tryb postępowania określony w art. 16 ust. 3-4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. w powiązaniu z punktami 9, 11 i 12 Decyzji

Nr A1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE C z 2010 r. Nr 106, str. 1). ZUS powołał się też na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r. (II UK 333/12). W piśmie procesowym z dnia 14 października 2015 r. (data wpływu) organ rentowy podał, że wydany odwołującemu formularz E 104 z dnia 21 stycznia 2015 r., potwierdzający okres jego ubezpieczenia w firmie (...), uznany został za nieważny w związku z wyłączeniem wnioskodawcy z ubezpieczeń społecznych na terenie Słowacji od 1 lutego 2011 r. (k. 41).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Odwołujący S. S. wznowił od 6 marca 2014 r. na terenie kraju prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej pod nazwą Firma Handlowo- Usługowa (...) S. S. w L.. Była to działalność wspomagająca ubezpieczenia i fundusze emerytalne. Polegała na pośrednictwie ubezpieczeniowym i świadczeniu usług konsultingowych. W ramach tej działalności odwołujący prowadził rozmowy z przedstawicielami różnych firm w zakresie wzmocnienia ich pozycji na rynku poprzez reklamę i zawierał z nimi umowy o współpracę. Wnioskodawca pracował głównie w terenie i roznosił ulotki. Sprzedawał ubezpieczenia, abonamenty medyczne i dostęp do firm z materiałami budowlanymi. Handlował też materiałami budowlanymi.

dowód:

- wydruk z CEIDG- akta ZUS,
- częściowo zeznania odwołującego S. S.- 00:14:06-00:19:43,

W dniu 28 lutego 2014 r. odwołujący podpisał z firmą (...) D. K., (...) (...) umowę o pracę na czas nieokreślony. Zgodnie z jej treścią, zobowiązał się od 1 marca 2014 r. do świadczenia pracy na terenie Słowacji w wymiarze 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w kwocie 30 Euro miesięcznie, polegającej na doradztwie reklamowym- roznoszeniu ulotek i badaniu opinii publicznej na całym terytorium Republiki Słowackiej.

dowód:

- kserokopia umowy o pracę z dnia 28.02.2014 r.- akta ZUS,
- częściowo zeznania odwołującego S. S.- 00:27:17,

W dniu 11 kwietnia 2014 r. do organu rentowego wpłynął wniosek odwołującego o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku z podjęciem przez niego od 1 marca 2014 r. zatrudnienia na terenie Słowacji przy równoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce. Do wniosku tego odwołujący dołączył kserokopię umowy o pracę z dnia 28 lutego 2014 r.

dowód:

- wniosek z dnia 11.04.2014 r.- akta ZUS,
- kserokopia umowy o pracę z dnia 28.02.2014 r.- akta ZUS,
- wydruk z CEIDG- akta ZUS,

W piśmie z dnia 11 czerwca 2014 r. w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. z 2009 r. UE L Nr 284, poz. 1), w związku z działalnością zawodową wykonywaną w dwóch lub więcej państwach członkowskich Unii Europejskiej organ rentowy poinformował odwołującego, że od 6 marca 2014 r. do 5 marca 2015 r. podlega on ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. W piśmie tym organ rentowy wskazał, że ustalenie ustawodawstwa słowackiego ma charakter tymczasowy (art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego) i opiera się na złożonych przez ubezpieczonego dokumentach. Może ono zostać unieważnione, jeżeli nastąpią istotne zmiany w aktywności zawodowej odwołującego lub instytucja właściwa w Słowacji będzie miała zastrzeżenia co do określonego ustawodawstwa właściwego. Wskazał też, że ustalenie takiego ustawodawstwa stanie się ostateczne w ciągu dwóch miesięcy od poinformowania o tym fakcie przez Oddział ZUS słowackiej instytucji właściwej, jeżeli nie zgłosi ona w tym przedmiocie zastrzeżeń. Organ rentowy pouczył ponadto odwołującego o prawie do wystąpienia z wnioskiem do ZUS o wydanie decyzji administracyjnej, jeżeli nie zgadza się z określeniem właściwego ustawodawstwa.

dowód:

- pismo ZUS z dnia 11.06.2014 r.- akta ZUS,

Pismo ustalające dla odwołującego tymczasowe ustawodawstwo słowackie organ rentowy wysłał słowackiej instytucji ubezpieczeniowej. W piśmie z dnia 11 czerwca 2014 r. organ rentowy zwrócił się do tej instytucji z prośbą o zbadanie, czy praca najemna odwołującego na rzecz firmy (...) D. K., (...), (...) jest faktycznie przez niego świadczona, a jeżeli tak, to w jakim wymiarze.

W piśmie tym organ rentowy podał, iż z przedłożonych mu dokumentów wynika, że wnioskodawca wykonuje pracę na terenie Słowacji w niewielkim wymiarze czasowym (12 godzin miesięcznie) za niewielkim wynagrodzeniem (30 Euro miesięcznie), które prawdopodobnie nie wystarcza mu na sfinansowanie kosztów dojazdu do pracy. Z uwagi na to, że okoliczności te mogą wskazywać na pozorność zatrudnienia i marginalność pracy na Słowacji, organ rentowy zwrócił do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o zajęcie stanowiska w sprawie i powiadomienie Zakładu, czy istnieją faktyczne podstawy do zastosowania wobec wnioskodawcy ustawodawstwa słowackiego.

dowód:

- pismo ZUS z dnia 11.06.2014 r.- akta ZUS,

W dniu 26 września 2014 r. wpłynęło do organu rentowego pismo słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 12 września 2014 r., w którym instytucja ta zakwestionowała wstępne zastosowanie przez ZUS do osoby odwołującego przepisów prawa Republiki Słowackiej w okresie od 6 marca 2014 r. do 5 marca 2015 r. Jak podała, u słowackiego pracodawcy przeprowadzono dwie kontrole ukierunkowane na wykazanie realnego wykonywania działalności przez pracowników słowackiej firmy. W wyniku kontroli ustalono, że praca polegająca na roznoszeniu ulotek i przeprowadzaniu badań opinii publicznej wykonywana przez 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w kwocie 30 Euro miesięcznie to praca marginalna (nieznacząca). Instytucja ta podniosła, że do odwołującego w spornym okresie mają zastosowanie polskie przepisy w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia podstawowego.

dowód:

- pismo z dnia 12.09.2014 r.- akta ZUS,

Mając na uwadze treść pisma słowackiej instytucji właściwej z dnia 12 września

2014 r., organ rentowy zmienił swoje wcześniejsze rozstrzygnięcie i ustalił dla odwołującego na okres od 6 marca 2014 r. do 5 marca 2015 r. jako właściwe ustawodawstwo polskie na podstawie art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004

z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

(Dz. U. z 2004 r. UE L Nr 166, poz. 1). W piśmie z dnia 21 października 2014 r. skierowanym do odwołującego wskazał, że zmiana dokonana została na wniosek słowackiej instytucji zabezpieczenia społecznego, która uznała, że wykonywana przez niego praca na terenie Słowacji w wymiarze 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w kwocie 30 Euro miesięcznie ma charakter marginalny i nie może być brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. W piśmie z tego samego dnia, tj. 21 października 2014 r., o dokonanej zmianie organ rentowy poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową. Pismo to zostało doręczone instytucji słowackiej w dniu 31 października 2014 r.

dowód:

- pisma ZUS z dnia 21.10.2014 r.- akta ZUS, k. 26 as,

W dniu 22 sierpnia 2013 r. organ rentowy rozpatrzył poprzedni wniosek odwołującego dotyczący określenia mającego w jego przypadku zastosowanie ustawodawstwa, ustalając dla wnioskodawcy na okres od 1 lutego 2011 r. do 31 stycznia 2014 r. jako właściwe ustawodawstwo słowackie. Ustalenie to zostało zakwestionowane przez słowacką instytucję ubezpieczeniową, która w dniu 2 maja 2014 r. wydała decyzję stwierdzającą, że odwołujący nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu, obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu oraz obowiązkowemu ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia z tytułu zatrudnienia w firmie (...) M. C. (...) od 1 lutego 2011 r.

dowód:

- tłumaczenie decyzji z dnia 02.05.2014 r.- k. 48-49 as,

W dniu 1 sierpnia 2014 r. odwołujący zawiesił wykonywanie działalności gospodarczej na terenie kraju. Ze świadectwa słowackiego pracodawcy z dnia 31 lipca 2014 r. wynika, że z tym dniem strony rozwiązały podpisaną w dniu 28 lutego 2014 r. umowę o pracę.

dowód:

- kserokopia świadectwa pracy z dnia 31.07.2014 r.- k. 14 as,
- wydruk z CEIDG- k. 15-17 as,
- częściowo zeznania odwołującego S. S.- 00:14:06, 00:39:48,

W dniu 22 kwietnia 2015 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa wydała decyzję stwierdzającą, że w przypadku odwołującego obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne oraz obowiązkowe ubezpieczenie na wypadek bezrobocia z tytułu zatrudnienia w firmie (...) wygasło w dniu 5 marca 2014 r. Od decyzji tej ubezpieczony wywiódł odwołanie do organu wyższego stopnia. Postępowanie odwoławcze od decyzji z dnia 22 kwietnia 2014 r. zostało zawieszono z uwagi na konieczność wyjaśnienia stwierdzonych w tym postępowaniu faktów przed wydaniem decyzji w drugiej instancji. Odwołujący zaskarżył również do organu wyższego stopnia decyzję słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 2 maja 2014 r. Także w tym przypadku postępowanie zostało zawieszono z takich samych powodów.

dowód:

- decyzja z dnia 22.04.2014 r. wraz z tłumaczeniem- k. 27-29 as,

- postanowienie z dnia 06.10.2015 r. o zawieszeniu postępowania wraz z tłumaczeniem- k. 52-54 as,
- tłumaczenie postanowienia z dnia 25.09.2015 r.- k. 55 as,

W okresie prowadzenia działalności gospodarczej, odwołujący był podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych. W 2014 r. jego przychód z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce wyniósł 12.831,17 zł, dochód 4.676,49 zł, a dochód uzyskany za granicą 940,12 zł.

dowód:

- zaświadczenia Naczelnika (...)Urzędu Skarbowego w T. z dnia: 13.04.2015 r. i 08.06.2015 r.- k. 13, 31 as,
- częściowo zeznania odwołującego S. S.- 00:19:43,

Na dojazd z L. do Ś. trzeba poświęcić około 1,5 godziny. Odwołujący na Słowację nie jeździł sam. Umawiał się z innymi osobami, które tak, jak on, podpisały umowy o pracę z D. K..

dowód:

- częściowo zeznania odwołującego S. S.- 00:27:17,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów i częściowo zeznania odwołującego.

Sąd pozytywnie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego.

Zeznania odwołującego S. S. Sąd uznał za wiarygodne tylko

w części. Odmówił bowiem waloru wiarygodności twierdzeniom ubezpieczonego o tym, że nie ponosił on kosztów dojazdu na Słowację, ponieważ do pracy podwozili go znajomi, zatrudnieni w firmie (...). W tej części zeznania wnioskodawcy były mało przekonujące. Pozostawały też w sprzeczności z zasadami doświadczenia życiowego. Zwrócić należy uwagę na to, że po pierwsze odwołujący nie potrafił wskazać osób, ani ich imion ani danych, z którymi jeździł na Słowację, po drugie zaś trudno przyjąć, że te inne osoby podwoziły wnioskodawcę bezinteresownie, podczas gdy na Słowacji zarabiała podobnie. Zeznaniami ubezpieczonego w części, jaka znalazła pokrycie w treści zgromadzonych w sprawie dokumentów, Sąd przyznał walor wiarygodności, gdyż były spójne i logiczne.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Postępowanie w części uwzględnionej decyzją z dnia 15 czerwca 2015 r. należało umorzyć, w pozostałym zaś zakresie odwołanie podlegało oddaleniu.

W tej sprawie organ rentowy wydał dwie decyzje. Pierwszą z nich, z dnia 12 grudnia 2014 r. stwierdził, że do odwołującego S. S. ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od 6 marca 2014 r. do

5 marca 2015 r. Drugą zaś z dnia 15 czerwca 2015 r., w związku z tym, że z dniem 1 sierpnia 2014 r. wnioskodawca zawiesił prowadzenie działalności gospodarczej, a w dniu 31 lipca 2014 r. formalnie zakończył współpracę z firmą (...) na Słowacji, organ rentowy zmienił decyzję z dnia 12 grudnia 2014 r. w ten sposób, że stwierdził, iż do odwołującego ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od

6 marca 2014 r. do 31 lipca 2014 r. Ponieważ pierwotny zakres wyznaczony zaskarżoną decyzją obejmował ustalenie dla odwołującego ustawodawstwa polskiego na okres od

6 marca 2014 r. do 5 marca 2015 r., a decyzją z dnia 15 czerwca 2015 r. ZUS zmienił to rozstrzygnięcie, przyjmując zastosowanie do wnioskodawcy ustawodawstwa polskiego

w okresie od 6 marca 2013 r. do 31 lipca 2014 r. - w związku z czym druga z decyzji wyłączyła okres od 1 sierpnia 2014 r. do 5 marca 2015 r., a w tym zakresie S. S. kwestionował decyzję z dnia 12 grudnia 2014 r. - przyjęc należało, że żądanie w takiej części zostało uwzględnione i zbędnym stało się wydawanie w powyższym zakresie wyroku. W tej więc części, dotyczącej okresu od 1 sierpnia 2014 r. do 5 marca 2015 r., Sąd umorzył postępowanie na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., o czym orzekł w punkcie I wyroku. Stosownie do treści powołanego przepisu, sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne.

Sąd rozstrzygał zatem w przedmiocie decyzji stwierdzającej, że do odwołującego ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od 6 marca 2014 r. do 31 lipca 2014 r.

Rozważania w niniejszej sprawie poprzedzić należy ogólnym stwierdzeniem, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza przedmiot decyzji organu rentowego i żądanie zgłoszone w odwołaniu wniesionym do sądu (por. np. postanowienie SN z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; wyrok SA w Lublinie z dnia 25 lutego 2014 r., III AUa 821/13, LEX nr 1438090).

Przedmiotem niniejszego postępowania było określenie mającego zastosowanie w przypadku odwołującego S. S. ustawodawstwa od 6 marca 2014 r. do 31 lipca 2014 r. z uwagi na podpisanie przez niego w dniu 28 lutego 2014 r. umowy o pracę z firmą (...) D. K., (...), (...) i jednocześnie prowadzenie na terenie kraju działalności gospodarczej pod nazwą Firma Handlowo- Usługowa (...) S. S. w L..

Zaskarżoną decyzją z dnia 15 czerwca 2015 r. organ rentowy stwierdził bowiem, że od 6 marca 2014 r. do 31 lipca 2014 r. do odwołującego ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Stosownie do treści art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. z 2004 r. UE L Nr 166, poz. 1 ze zm.), osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego.

Jak stanowi art. 13 ust. 1 tego rozporządzenia, dotyczący wykonywania pracy w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega: a) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym państwie członkowskim; lub b) jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania: (i) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę; lub (ii) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców, jeżeli jest zatrudniona przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim; lub (iii) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, innego niż państwo członkowskie jej zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się w dwóch państwach członkowskich, z których jedno jest państwem członkowskim jej zamieszkania; lub (iv) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, a co najmniej dwa z tych przedsiębiorstw lub dwóch z tych pracodawców mają

siedzibę lub miejsce wykonywania działalności w różnych państwach członkowskich innych niż państwo członkowskie miejsca zamieszkania.

Jak wskazano w ust. 2 art. 13 rozporządzenia, osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega:

a) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub b) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w których wykonuje ona znaczną część swej pracy.

Z art. 13 ust. 3 rozporządzenia wynika, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1.

Do celów stosowania rozporządzenia, zgodnie z art. 1 lit. a i b, określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce; określenie zaś „działalność na własny rachunek” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce.

Jak wynika z art. 16 ust. 1-3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia

nr 883/2004 (Dz. U. z 2009 r. UE L Nr 284, poz. 1 ze zm.), osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (ust. 1). Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna

z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3).

Zgodnie z procedurą określoną w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, w piśmie

z dnia 11 czerwca 2014 r. organ rentowy poinformował odwołującego, że od 6 marca 2014 r. do 5 marca 2015 r. podlega on ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Jednocześnie, organ rentowy wskazał, że ustalenie ustawodawstwa słowackiego w jego przypadku ma charakter tymczasowy. Pismem z tego samego dnia, tj. 11 czerwca 2014 r. o tymczasowym ustaleniu dla odwołującego ustawodawstwa słowackiego organ rentowy poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową, która w piśmie z dnia

12 września 2014 r., które wpłynęło do ZUS w dniu 26 września 2014 r., zakwestionowała wstępne zastosowanie do wnioskodawcy przepisów prawa Republiki Słowackiej. W piśmie tym instytucja słowacka podała, że praca ubezpieczonego na terenie Słowacji wykonywana przez 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w kwocie 30 Euro miesięcznie to praca marginalna (nieznaczna). Na tej podstawie, organ rentowy zmienił swoje wcześniejsze rozstrzygnięcie i ustalił dla odwołującego na okres od 6 marca 2014 r. do 5 marca 2015 r. jako właściwe ustawodawstwo

polskie, o czym poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową i odwołującego (pisma z dnia 21 października 2014 r.).

Organ rentowy prawidłowo zatem zastosował procedurę przewidzianą w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Wstępnie określił dla odwołującego na okres od 6 marca 2014 r. ustawodawstwo słowackie o charakterze tymczasowym, o czym zawiadomił tak wnioskodawcę, jak i słowacką instytucję ubezpieczeniową. Skierował też do tej instytucji zapytanie, czy odwołujący rzeczywiście wykonuje pracę na terenie Republiki Słowackiej.

W piśmie z dnia 12 września 2014 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa zgłosiła swoje zastrzeżenia do tak ustalonego ustawodawstwa tymczasowego, w związku z czym nie stało się ono ostateczne. Na skutek tych zastrzeżeń, w dniu 21 października 2014 r. organ rentowy zmienił swoje wcześniejsze rozstrzygnięcie i ustalił dla odwołującego na okres od 6 marca 2014 r. jako właściwe ustawodawstwo polskie.

Wbrew twierdzeniom odwołującego, w sprawie nie doszło do naruszenia art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego.

Zgodnie bowiem z punktem 9, 11 i 12 Decyzji Nr A1 z dnia 12 czerwca 2009 r.

w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE C z 2010 r. Nr 106, str. 1), w możliwie najkrótszym czasie, najpóźniej w terminie trzech miesięcy od dnia otrzymania wniosku, instytucja wezwana informuje instytucję występującą o wyniku przeprowadzonego przez nią dochodzenia (pkt 9). Jeżeli instytucja wezwana nie może zakończyć dochodzenia w terminie trzech miesięcy z uwagi na złożoność sprawy albo ze względu na fakt, że zweryfikowanie pewnych danych wymaga zaangażowania innej instytucji, może ona przedłużyć termin najdłużej o okres trzech miesięcy. Instytucja wezwana informuje instytucję występującą o przedłużeniu terminu w możliwie najkrótszym czasie, lecz co najmniej tydzień przed upłynięciem pierwszego terminu, uzasadniając opóźnienie oraz podając orientacyjny okres, w jakim dochodzenie zostanie zakończone (pkt 11). W szczególnie wyjątkowych okolicznościach zainteresowane państwa członkowskie mogą zgodzić się na odstępstwo od terminów określonych w pkt 9 i 11, pod warunkiem że odstępstwo to jest uzasadnione oraz proporcjonalne w świetle indywidualnych okoliczności oraz że przedłużenie jest ograniczone w czasie (pkt 12).

Skoro tak, niezasadny był wniosek odwołującego o zwrot akt organowi rentowemu celem uzupełnienia materiału sprawy na podstawie art. 467 § 4 k.p.c.

W tym miejscu wskazać należy, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014/3/47), że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r.

w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE Polskie wydanie specjalne Rozdział 05, Tom 05, s. 72 ze zm.) dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa.

W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy podkreślił, że organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonego (i sąd) jest uprawniony tylko do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia

nr 883/2004. Nie ma natomiast kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia

w sensie prawnym. Ocena ta może nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i może być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować. Ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może

w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004).

Ze względu na brak kognicji sądu miejsca zamieszkania w zakresie badania istnienia stosunku pracy stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim Unii, Sąd nie badał ważności umowy o pracę z dnia 28 lutego 2014 r.

Ustalono dla odwołującego zaskarżoną decyzją z dnia 15 czerwca 2015 r. ustawodawstwo określone zostało w sposób właściwy.

Do określenia mającego zastosowanie w przypadku wnioskodawcy ustawodawstwa, właściwym przepisem jest art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. z 2004 r. UE L Nr 166, poz. 1), zgodnie z którym osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

W aktach ZUS znajduje się decyzja słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 22 kwietnia 2015 r. stwierdzająca, że w stosunku do odwołującego ubezpieczenie zdrowotne oraz obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne i na wypadek bezrobocia z tytułu zatrudnienia w firmie (...) D. K. na terenie Słowacji wygasło w dniu 5 marca 2014 r. Od decyzji tej ubezpieczony wywiódł odwołanie do organu wyższego stopnia. Postępowanie odwoławcze od decyzji z dnia 22 kwietnia 2015 r. zostało zawieszono. Nie wiadomo zatem, kiedy ostatecznie się ono zakończy. Po pierwsze, postępowanie odwoławcze zostało zawieszono z uwagi na konieczność wyjaśnienia stwierdzonych w tym postępowaniu faktów przed wydaniem decyzji w drugiej instancji, po drugie zaś z urzędu Sądowi wiadomo, że w tego typu sprawach procedura odwoławcza wymaga czasu, bowiem decyzję organu wyższego stopnia można zaskarżyć jeszcze do sądu.

Zasadą w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest, że sąd ocenia prawidłowość decyzji zarówno w zakresie stanu faktycznego, jak i zastosowanych przez organ rentowy przepisów prawa na datę jej wydania. W orzecznictwie Sądów Apelacyjnych podkreśla się, że przedmiotem postępowania przed sądem w sprawie ubezpieczeniowej jest ocena zgodności z prawem- w aspekcie formalnym i materialnym- decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Badanie legalności decyzji następuje zaś przy uwzględnieniu stanu prawnego i faktycznego istniejącego w chwili jej wydania

(por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 12 maja 2015 r., III AUa 1621/14, LEX nr 1747824, wyrok SA w Szczecinie z dnia 9 kwietnia 2015 r., III AUa 598/14, LEX nr 1771352).

W wyroku z dnia 3 grudnia 2014 r., II UK 76/14 (LEX nr 1777882) Sąd Najwyższy podał, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada oceny prawidłowości decyzji według stanu istniejącego w dacie jej wydania. Pomimo, że sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznaje sprawę merytorycznie na nowo, to jednak jako organ kontrolny wobec organu rentowego ma obowiązek odniesienia się do stanu rzeczy istniejącego w dacie wydania decyzji. Z tej przyczyny obowiązująca w „klasycznym” procesie cywilnym reguła wyrażona w art. 316 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd bierze pod uwagę stan rzeczy z chwili zamknięcia rozprawy, doznaje wyjątku w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, ze względu na jego szczególny, odwoławczy charakter. W wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r., III AUa 591/14 (LEX nr 1771355) Sąd Apelacyjny w Szczecinie wskazał zaś, że w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego sąd pierwszej instancji kontroluje jej zgodność z prawem, a sąd drugiej instancji- prawidłowość rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji w odniesieniu do stanu rzeczy (faktycznego i prawnego) istniejącego

w chwili wydania przez organ rentowy decyzji. O zasadności rozstrzygnięcia organu decydują zatem okoliczności istniejące w chwili wydania decyzji, natomiast postępowanie sądowe ma charakter odwoławczy, sprawdzający i weryfikujący.

Taką też zasadę przyjął Sąd w tej sprawie.

To, że na terenie Słowacji wszczęte zostało postępowanie odwoławcze od decyzji z dnia 22 kwietnia 2015 r. nie ma wpływu na rozstrzygnięcie. W sprawie istotne jest, czy organ rentowy przestrzegał procedury określonej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego,

a więc czy ustalił dla wnioskodawcy ustawodawstwo o charakterze tymczasowym, czy o ustaleniu tym poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową i czy między stronami doszło do kwestionowania ustaleń, czy też ustalenia te zostały zaaprobowane. W tej sprawie, w trybie przewidzianym w art. 16 rozporządzenia wykonawczego doszło początkowo do ustalenia dla wnioskodawcy tymczasowego ustawodawstwa słowackiego, a po zakwestionowaniu tego ustalenia przez słowacką instytucję, organ rentowy stwierdził, że w spornym okresie odwołujący podlega ustawodawstwu polskiemu.

Rację miał ZUS, że praca odwołującego na terenie Słowacji wykonywana przez 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w kwocie 30 Euro miała charakter marginalny.

Pracy o charakterze marginalnym, jak stanowi przepis art. 14 ust. 5 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września

2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004- dodany do rozporządzenia wykonawczego przez art. 2 pkt 2 lit. b rozporządzenia nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. UE L Nr 149, poz. 4) zmieniającego to rozporządzenie z dniem 28 czerwca 2012 r.- nie bierze się zaś pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego.

Zgodnie z treścią zawartej ze słowackim pracodawcą umowy o pracę, ubezpieczony miał świadczyć pracę przez 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w kwocie 30 Euro brutto miesięcznie, co stanowi 25 Euro netto, a zatem około 100,00 zł. Po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne z miesięcznej kwoty brutto, kwota wynagrodzenia odwołującego była zatem niższa. Biorąc pod uwagę, że przynajmniej raz w miesiącu odwołujący musiał dojechać na Słowację, a potem wrócić do kraju oraz koszty, jakie zmuszony był wydatkować na podróż (na paliwo) w połączeniu z kosztami wyżywienia

i utrzymania na Słowacji- to realnie kwota, którą mógł uzyskać ze stosunku pracy w danym miesiącu była rażąco niska w stosunku do jego zarobków uzyskiwanych na terenie kraju

z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. W sprawie ustalono, że w 2014 r. przychód ubezpieczonego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce wyniósł 12.831,17 zł, dochód 4.676,49 zł, a dochód uzyskany za granicą 940,12 zł. Mało przekonujące były wyjaśnienia odwołującego, że inne osoby, które wykonywały na terenie Słowacji taką samą, jak on pracę, podwoziły go do siedziby firmy bezinteresownie, same zdane na to, aby za podobnym wynagrodzeniem ponosić koszty dojazdu, nie oczekując od niego jakiejś ich równowartości.

W ocenie Sądu, praca odwołującego na terenie Słowacji była więc pracą marginalną, a takiej pracy nie bierze się pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. Praca ta, pomimo, że stała, miała niewielkie znaczenie pod względem czasu oraz zysku ekonomicznego.

Odnosnie sformułowanego przez odwołującego zarzutu naruszenia przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 107 § 2 k.p.a.) wskazać należy, że od chwili wniesienia do sądu powszechnego odwołania od decyzji organu rentowego, sprawa staje się sprawą cywilną i podlega rozpoznaniu według zasad właściwych dla tej kategorii spraw. Innymi słowy, ewentualne wady decyzji wynikające z naruszeń przepisów postępowania przed organem rentowym pozostają zasadniczo poza zakresem jego rozpoznania, a sąd

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych orzeka o prawach lub obowiązkach stron na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego (por. np. wyrok SN z dnia 8 stycznia 2014 r., II UK 242/13, LEX nr 1415119).

Biorąc powyższe pod uwagę, jak również to, że procedura określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego została w sprawie zachowana, Sąd uznał zaskarżoną decyzję za zasadną. Jej prawidłowość potwierdza fakt, że wydany odwołującemu formularz E 104

z dnia 21 stycznia 2015 r. obejmujący okres ubezpieczenia w firmie (...) uznany został za nieważny.

Wobec tego, na mocy powołanych wyżej przepisów prawa materialnego oraz

art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd orzekł, jak w punkcie II wyroku.